

תוך הלחץ שהפחד הזה מפעיל עלי, גור צר הסרט.

הבעייה שהסרט עוסק בה — בעיית היחסים בין יהודים וערבים — אינה בע"ייה הדרשה. יש לי הרגשה שזה כדור של המתגלגל ושלא ניתן לעצרו. הסרט שלי נעשה כדי לבדוק את המצב. אולי כדי לפקוח את העיניים. אני לא יודע אם הסרט יעזור לפתור את הבעייה. אני לא בטוח שניתן לפתור את הבעייה הזו. אנשים אומרים לי, למה לך לחטט ב"מוגלה? אם זו אומנם מוגלה, אז צריך לטפל בה. לא מצאתי באמנות שום דבר העוסק בנושא הזה, לא בצורה, לא בשב"ר רה ולא בספרות. אולי א' ב' יהושע, אבל גם הוא מטפל בזה עם הרבה פחדים. אנשים חושבים שבגלל שאני מאיר את הבעייה אני שמאלני. אני לא שמאלני ואני לא מזדהה עם אף תנועה פוליטית. אני בן אדם שרואה דברים. אני מרגיש שייכות כל"כך חזקה למקום, ש"אני חייב לבדוק את המקום שאני חי בו. זהו פטריוטיזם בעיני. יכול להיות שגם מי שהולך לימית הוא פטריוט, אבל לע"שות סרט כמו חמסין זהו הפטריוטיזם שלי."

נקרע בין מעבדו,

חבריו ואהבתו

ואפ יאסין, הכוכב הערבי של הסרט, הוא בן כפר טיבה, בעל מודעות ערבית לאומנית. ימים ספורים אחר תום הצילומים נסע יאסין לגרמניה, כדי ללמוד שם וטרנירית. אל הסרט הגיע במיקרה. הוא בא לעזור לאביו הקבלן, בבניית ביתו של המפיק יענקל'ה ליפשיץ. באותה שעה ניצבו המפיק והבימאי לפני בעייה. הם החתימו על התפקיד שחקן ערבי בשם דאו סאלים, היושב בפאריס. סאלים ביטל חוזה עם תיאטרון פאריסאי והגיע ארצה, אך צילומי המיבחן הוכיחו למפיק ולבימאי כי הם טעו בבחירת ה"שחקן."

הצילומים עמדו להתחיל בכל יום. יענ"ק'לה הזמין את יאסין לפגישה עם הבימאי והשניים החליטו להעניק לו את התפקיד הראשי. הצעיר, מוסלמי דתי, לא קפץ על ההצעה, אך שוכנע לבסוף. מסתבר כי למישפחה יאסין בן נוסף, ה"מתגורר בלוס-אנג'לס, וחולם להיות כ"כב קולנוע. דווקא הבן הצעיר והבלתי מתבלט הגשים את החלום.

בסרט הוא מגלם את האלד, פועל ערבי הנקרע בין נאמנותו למעבדו, בין נאמנותו לחבריו בני כפרו, ובין אהבתו האסורה לחוזה היהודייה. על הסרט הוא אומר: "הסרט הזה מראה טוב מאוד את הבעייה בין יהודים וערבים. היהודים והערבים בסרט חיו טוב מאוד במשך דור שלם. המישפחה היהודית השתמשה בשדות המרעה של המישפחה הערבית, והמישפחה הערבית קיבלה בתמורה חצי מיובל האבקוד. עד שבא מינהל מקרקעי יש"ר ראל להפקיע את אדמות הערבים. כאן התחילו היחסים להיות יחסים של אינ"טרסים. ערבי לעולם יתן את אדמתו מרצון. הוא קשור לאדמה. מערבי אפשר רק להפקיע אדמה."

יהודים וערבים

גדליה בירמן, בגילומו של השחקן שלמה תרשיש, מכה את הערבי ג'סוב מנסור במטעי הבננות, אחרי שחפס אותו שורף את צדיף המודדים של מינהל מקרקעי ישראל. הסרט רצוף בסצינות אלימות, מיולוליות ופיסיות, בין צעירים ערבים וצעירים יהודים בגליל.

גם היחסים של חאלד עם חוזה הם בלתי אפשריים. היה לי קשה במיוחד עם זה. בתהלה לא הסכמתי לסצינות אה"בה. זה לא נהוג אצלנו. להיות עירום עם מישהו לפני אנשים. אבל הייתי מוכ"רח לעשות את זה ועשיתי. אני התייחסתי ב"רצינות לתפקיד שלי והייתי מעוני"ין בסיפור עצמו. לפי דעתי, זה חשוב גם לישראלים-ערבים וגם לישראלים-יהודים, לראות את האמת. לכן לקחתי ב"רצינות גם את סצינת האהבה. כערבי מוסלמי הייתה לי בעייה אבל התגברתי עליה."

מה שיאסין אינו מספר הוא, כי אחד התנאים שלו לצילום סצינת האהבה, תנאי שנכתב בחוזה, היה שהוא יבצע את ה"סצינה כשפגל גופו התחתון מכוסה בבד כותנה, ומפריד בין גופו שלו לגופה של השחקנית חמדה כהן. גם חמדה כהן היא תגלית. הצעיר רה הנאה הממלאת את המסך בחי"נניותה היא מנהלת הצגה של הקבארט הסאטירי סטרפיטיו אחרון. אחרי שנואש מלמצוא שחקנית מתאימה, הלך דני וקס"מן לצפות בהצגה, ושם, מאחרי הקלעים,

ניים דווקא ליבניאל, אלא לכל מקום ש"בו היים יהודים וערבים בשכנות. הסרט הזה חושף את האמת על היהודים והער"בים, והאמת היא לא כליכך נעימה. אני שים לא אהבים לראות את המוגלה מול העיניים."

למה פרה כזו

היא פרה ערבית?

במהדך העבודה על התסריט ובזמן הצילומים התגלו למפיק ולבימאי גיי לויים מדהימים. הם גילו, למשל, כי חוק ההתיישבות קובע כי לפועל ערבי אסור להתגורר בשדות-המרעה של עדרי ה"יהודים. הם גילו, למשל, מניין בא המושג "פרה ערבית", המתייחס בדרך-כלל לפרות רות.

מספר דני וקסמן: "במיסגרת המחקר שעשיתי הגעתי יום אחד לכפר ערבי ליד חיפה, ודיברתי עם רועה ערבי שה"פרות שלו ליהכו את העשב שבשולי ה"כביש. תוך כדי שיחה הצטיירה לי תמונת מצב. הערבי נהג לרעות את עדרו בשדות הרחבים שמסביב לכפרו. הן היו שמנות ומניבות, אך אז הפקיע אחד הקיבוצים את האדמות ובנה עליהן בריכות דגים. לפרות של הערבי לא נותר אלא העשב שבשולי הכביש."

"לערבים אין היכן לרעות את הפרות שלהם. הם נאלצים למכור את העדרים כי לוקחים להם את שדות המרעה. כך, למשל, כשהגענו לאחד המיצפים החדשים בגליל, התגאה אחד החברים בעדר השמן שלו. כשהתעניינתי איך בפרק זמן קצר כל"כך הצליחו לגדל פרות לתפארת, סיפר לי האיש כי הוא קנה את העדר מערבי. שאלתי למה הערבי מכר? האיש השיב לי: מכיוון שלקחנו לו את אדמות הר"מרעה כדי להקים את המיצפה, אז לא הייתה לו ברירה. העדר היה הולך לו בכל מיקרה."

"פעם אדמות המרעה היו שייכות ל"ערבים. היום הן שייכות למינהל מקרקעי ישראל, והמינהל מחלק אותם רק ליהודים. כן, בפעם הראשונה בחיי, הבנתי למה לערבים יש פרות רות."

בסרט מופיעים שחקנים ערבים נוספים, אשר נבחרו מתוך 250 שחקנים שענו למודעה שפורסמה בעיתון מקומי בנצרת, ושביקשה שחקנים ערבים לסרט ישראלי. כל השחקנים הבינו את חשיבות הסרט, גם הישראלים וגם הערבים.

שואפ יאסין אומר: "הסרט מראה מצב שלא יכול להימשך לאורך זמן. לערבים אין ברירה. בזמן האחרון התחילו הצעיר רים בכפרים הערביים להתעורר. אני עצמי מעורה בתנועה ששמה נהדה, ש"פירושו בעברית התעוררות. התנועה הזו היא בעד הקמת מדינה פלסטינית, על"מנת להחזיר את הכבוד האבוד של ה"ערבים בארץ הזאת."

לא ברור אם סירטם של וקסמן וליפשיץ אכן יצליח להציל את הכבוד האבוד של ערביי ישראל. אך הוא ללא ספק יצליח לפקוח עיניים לא רק לבאי פסטיבלים בחוץ-לארץ, שם לבטח יזכה בהתעניינות רבה, אלא גם בארץ. זהו סרט שרבים הסיכויים שגם ערביי ישראל יצפו בו. זהו סרט שתיד לעורר סערה, ש"רית ישי

תמונה להוכחה

בין פלג גופו התחתון ובין פלג גופה של השחקנית חמדה לוי. הוא ביקש ממפיק הסרט לצלם תמונה זו, שבה נראים השניים לבושים בגינס, כדי להוכיח לבני כפרו כי לא היה עירום לחלוטין בעת צילום סצינת האהבה.